

The article is devoted to the analysis of requirements of ICAO in relation to the levels of English on international airways. In the article the author proves the importance of role of ICAO fourth level of English in the process of professional activity of aviation specialists. Methodology of flight studying is a result of collective creative job performance, based on experience of teachers, pilot-instructors and controller-instructors. Their experience of flights is discussed at methodical seminars and implemented into the educational programs, aviation techniques, and general methodical strategies. Then the generalized experience, which is based on principles of studying, is checked up in practice and serves as the foundation of the methodical material for professional preparation of pilots and controllers. The specific features of ICAO Aviation English as an important factor of safety of flights have been analyzed in the article; the tendencies concerning professional preparation of English for aviation specialists at Flight educational institutions of Ukraine have been outlined; cholic criteria and descriptors of linguistic skills and proficiency have been described according to linguistic qualification scale of ICAO; priority directions of the modern approaches in teaching of English at Flight educational institutions have been selected. Taking into account the construction of the system of professional preparation of future aviation specialists, and, having studied the main provisions of researches in this aspect, in the article the author analyzes concepts “verb”, “characteristic”, “level” and “semantic transformation” in the context of professional preparation of aviation specialists and radio communication between pilots and controllers.

Key words: ICAO, Aviation English, professional preparation, aviation specialists, international standards, verb, semantic transformation.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.02.2014 р.

Рецензент – д. пед. н., проф. Макаров Р. М.

УДК 811.111'42: 004.738.5

І. В. Недайнова, А. Г. Саманджія

**РЕАЛІЗАЦІЯ ЕМОТИВНОЇ ФУНКЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ
АНТИГЛОБАЛІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ
(на матеріалі сайтів Всесвітнього соціального форуму (WSF) та
соціальної мережі Care2)**

Серйозні зміни в сфері світової економіки на межі двох тисячоліть, розвиток капіталістичних відносин між державами, створення, як наслідок, величезних транснаціональних фінансово-економічних об'єднань зі своїми геостратегічними інтересами та низка

інших подій, що так чи інакше характеризують процеси глобалізації, спричинили реакцію обурення серед значної кількості жителів планети та формування так званого антиглобалістського руху. Новий світовий устрій, на думку членів руху, ігнорує культурно-національне різноманіття світу, самотність багатьох народів та інтереси величезної кількості людей, що ні за яких умов не може сприйматися позитивно.

В останні роки в результаті збільшення негативних наслідків глобалізації відбувається розширення соціальної бази антиглобалістського руху. Для вирішення багатьох проблем, пов'язаних з успішністю мовленнєвої комунікації, лінгвісти звертаються до дослідження мовних аспектів різних типів дискурсу. Саме тому нам вважається актуальним аналіз творення текстів антиглобалістської тематики, вивчення притаманних їм функціональних характеристик на різних мовленнєвих рівнях.

Слід відзначити, що проблема антиглобалізму знаходиться ще на стадії осмислення. Існує велика кількість різноманітної літератури про глобалізацію, однак проблеми антиглобалізму розкриваються лише в окремих статтях. В основному, антиглобалістська тематика є фокусом уваги політологів [1; 2], аналіз антиглобалістського дискурсу як лінгвістичного явища лише починає ставати предметом наукового аналізу [3; 4]. Однак, у своєму дослідженні ми використовуємо теоретичне надбання різних як вітчизняних, так і зарубіжних вчених щодо критичного аналізу дискурсу та функціональних характеристик мови, а саме спираємося на роботи П. Б. Паршина, Ф. С. Бацевича, А. Т. Ішмуратової, І. В. Арнольд, Н. Д. Арутюнової, Н. О. Безменової, Є. В. Шелестюк, В. І. Шаховського, Е. Бенвеніста, Т. А. ван Дейка.

Для аналізу будь якого виду дискурсу дуже важливим є розуміння сутності поняття, навколо якого розгортається цей дискурс. Напевно можна сказати, що як відносно нове поняття сучасності антиглобалізм має притаманні йому відмінності від інших соціальних процесів, а рух, що відстоює його ідеологічні постулати, має свої особливості.

Основний лозунг антиглобалістів – „Another World is Possible (інший світ можливий)” й „The world is not a commodity (світ – не товар)”. У цілому ж філософія антиглобалізму полягає в привнесенні більшої справедливості в основні суспільно-політичні й соціально-економічні процеси, що відбуваються у світі [5; 6; 7; 8]. Це своєрідна суміш ідей соціальної справедливості й цінностей гуманізму, культурного різноманіття, багатогранності людського досвіду, унікальності та суверенності соціальних спілок.

Значною особливістю даного руху є неоднорідність за складом і поглядами його учасників. За думкою багатьох авторів, назва „антиглобалізм” не зовсім коректна, адже, далеко не всі прихильники руху протестують проти глобалізації в цілому [6]. Достатньо велика частина антиглобалістів визнає неминучість існування глобального світу, але виступає за шлях розвитку, альтернативний неоліберальному, який

засновується на американських стандартах. До антиглобалістського руху можна віднести безліч організацій – екологічних, профспілкових, феміністських, релігійних, наукових, анархічних тощо.

Самий рух антиглобалістів – унікальне явище, тому що не має чітких границь їх інтересів та загальних ясних критеріїв для організацій, що до нього відносяться. Однак через свій мережевий характер, а саме завдяки можливості вести дебати в просторі, що не може контролюватися будь-якими структурами влади, рухові вдається зберігати міцні позиції на шляху змінення світу на краще протягом доволі довгого часу та відігравати помітну роль у сучасних суспільно-політичних процесах [5; 6; 7; 8].

Центральним явищем у процесі розширення діапазону розповсюдження ідей антиглобалізму стало створення Всесвітнього соціального форуму (the World Social Forum), головне завдання якого – об'єднання зусиль соціальних організацій у роботі над альтернативними соціально-економічними проектами. Основними принципами проведення ВСФ є відкритість, демократичність висловлення та обговорення ідей, дискусійність, про що йдеться в Декларації принципів ВСФ [9].

З причини нашого інтересу до лінгвістичних аспектів вираження ідей антиглобалізму, у даній статті ми поставили за мету простежити реалізацію вираження емотивної функції в англomовному антиглобалістському дискурсивному просторі. Як завдання, що ведуть до досягнення цієї мети, ми маємо визначити значення цієї функції в даному виді дискурсу та виявити, чи можлива біфункціональність окремих мовних засобів при її реалізації.

Матеріалом для нашої розвідки ми обрали інформаційне насичення сайтів Всесвітнього Міжнародного форуму (єдиного колективного органу антиглобалістів) [10] та Care2 [11] (найбільшої соціальної мережі, активісти якої усіма способами намагаються змінити ситуацію стосовно багатьох болючих питань сьогодення).

Комунікативна мета мовця у межах емотивного дискурсу полягає у вираженні власних емоцій, задля здійснення емоційного комунікативного впливу на адресата або ж задля обох цілей одночасно [12, с. 35].

В аналізованому нами матеріалі було знайдено такі засоби вираження емотивної функції:

1) *лексичні емоційно-експресивні одиниці*, виражені словами, що безпосередньо описують емоції або виражають емоційну оцінку автора. Так, на сайті ВСФ у Декларації про проведення зустрічі Асамблеї соціальних рухів у Тунісі, знаходимо: *“We denounce the intensification of repression to people’s rebellions, the assassination of the leadership of social movements, the criminalization of our struggles and our proposals”* [13], де автори надають емоційну оцінку подіям, що відбуваються навколо соціальних рухів, а саме висловлюють своє обурення реальною ситуацією. На сайті он-лайн петицій [14] найбільшої соціальної мережі

світу Care2 знаходимо інший приклад емоційної оцінки автора: *“It’s ridiculous that G20 nations are giving free handouts to oil, gas and coal companies instead of investing that money in clean energy”* [15], де автори виражають своє несхвалення „сміховинними” діями Великої двадцятки. На сторінці тієї же соціальної мережі, що присвячена боротьбі за права жінок, маємо ще один цікавий приклад вираження емотивної функції на лексичному рівні: *“More disturbingly, many women are afraid to report harassment, because they fear more harassment as well as retaliation such as demotion”* [16]. У наведеному прикладі простежується ціла низка емотивно-лексичних компонентів, що виражають занепокоєння, страх. Слід відзначити, що ефективність впливу на читача досягається також завдяки граматичному прийому *інверсії*, репрезентованого на морфологічному рівні мовленнєвої системи, який наголошує на тривожності подальшої інформації; та *емоційної паузи*, що акцентує увагу на важливості повідомлення, що жінки *страшаються* розголошувати факт сексуального домагання;

2) *вигуки*, що репрезентують собою вираження емотивної функції на лексичному та синтаксичному рівнях мовної системи, наприклад: *“Viva la revolution! Yes, long live the people’s struggle”* [13], де автори згаданої вище декларації виражають своє одностайне бажання боротися за справедливість. Треба сказати, що в наведеному вище прикладі ми можемо спостерігати також спонування до дій та переконання у раціональності революції, що надає персуазивних функціональних характеристик висловлюванню;

3) *окличні речення*, які репрезентовані на фонетичному й синтаксичному рівнях мовної системи, наприклад, на сайті Всесвітнього соціального форуму, який в 2011 році проходив у Дакарі, знаходимо приклади емотивного функціонування, що виражається у формі окличних речень: *We are not commodities! We will not be traded!* У наведених прикладах ми спостерігаємо вираження несхвалення автором ситуації засилля капіталізму у світі. Зрештою, автор спонукає та закликає об’єднати всіх зусиль, щоб покласти край існуванню капіталізму, виражаючи тим самим своє бажання змінити світовий устрій: *Social movements of the world, let us advance towards a global unity to shatter the capitalist system! We shall prevail!* [17]. Треба відзначити, що в останніх прикладах, окрім наявної емотивної функції яскраво виражена і функція персуазивності. Таким чином, ми можемо говорити про біфункціональність деяких мовних одиниць, що реалізуються в антиглобалістському дискурсі;

4) використання у текстах антиглобалістської тематики *риторичних питань*, які є синтаксичними засобами вираження емотивної функції, наприклад: *“Do you feel violated yet?”* [18], де автор спонукає до читацької реакції обурення;

5) у текстах антиглобалістської тематики, окрім риторичних запитань, нами було знайдено інші *синтаксичні конструкції*, що додають емотивності цьому виду дискурсу:

- *elincus*: “*The most shocking thing about Rawan’s story?*” [19], знаходимо у петиції, присвяченій випадку смерті восьмирічної дівчинки, яку було продано батьками та насильно залучено до шлюбу; дівчина померла одразу після шлюбної ночі. У цьому прикладі ми можемо спостерігати, як пропущення члена речення може концентрувати читачку увагу на факті, що має шокувати читача.

- *риторичне ствердження* знаходимо у наступному реченні вищезгаданої петиції: “*The fact that to many, her story is not shocking at all*” [19], де автори досягають емоціонального впливу натяком на те, що у багатьох мешканців Йемену ця історія не викликає ніякого здивування.

- *інверсія*: “*In a shocking illustration of how widespread the problem is, an editor in India was recently at the center of a controversy after he committed sexual assault on a female colleague*” [16], де ефективність емоційного впливу на читача досягається завдяки привертанню уваги до того, що проблема (випадки сексуального домагання на роботі) вражає своїм поширенням.

- *асиндетон*: “*No more exploitation, no more patriarchy, racism, colonialism!*” [13], де завдяки безсполучниковості виражається експресивність несхвалення експлуатації, патріархату, расизму та колонізаторської політики. Слід відзначити, що у наведеному прикладі спостерігаються також персуазивні характеристики, де анафоричним повтором словосполучення *no more* автори переконують читача у тому, що вони не мають наміру допускати таке в майбутньому.

У висновках до нашого дослідження зазначимо, що проведений аналіз доводить, що однією з найважливіших характеристик англомовного антиглобалістського дискурсу є наявність емотивної функції у ньому. Наведені приклади демонструють, що ця функція репрезентована майже на всіх рівнях мовної системи. При цьому реалізація емотивної функції несе за собою вираження суб’єктивної оцінки мовця, що часто виступає засобом емоційного впливу на адресата, засобом персуалізації, ефективним способом розповсюдження ідей антиглобалізму. В цьому ми бачимо біфункціональність емотивних мовних засобів, що знаходять свою реалізацію в англомовному антиглобалістському дискурсі, що проявляються в одночасно в їх емотивному і персуазивному планах.

Перспективами подальшого дослідженнями ми бачимо окреслення та опис інших функцій мови, що проявляються в антиглобалістському дискурсі, наприклад, референтивної та фатичної.

Список використаної літератури

1. Антиглобализм и глобальное управление: доклады, дискуссии, справочные материалы / [Под ред. Д. Н. Пескова]. – М., 2006. – 440 с.

2. Войтовіч Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз): монографія / Р. В. Войтовіч. – К., 2007. – 680 с. **3. Борисова Е. Г.** Особенности антиглобалистского дискурса в России / Е. Г. Борисова // Политическая лингвистика. – 2006. – № 17. – С. 26 – 35. **4. Недайнова І. В.** Антиглобалізм: концептуально-структурний аналіз сучасного дискурсу (на матеріалі інтерв'ю депутата Європарламенту Джулетто Кеза) / І. В. Недайнова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 9 (220). – С. 202 – 208. **5. Cox L.** Social Movements Research and the “Movement of Movements”: Studying Resistance to Neoliberal Globalism [Електронний ресурс] / L. Cox, A. G. Nilsen // Sociology Compass. – 2007. – № 1/2. – P. 424 – 442. – Режим доступу : http://academia.edu/1221964/Social_movements_research_and_the_movement_of_movements_studying_resistance_to_neo-liberal_globalisation. **6. Giddens A.** The Consequences of Modernity [Електронний ресурс] / A. Giddens. – Режим доступу : http://pol.atilim.edu.tr/files/kuresellesme/kitaplar/The_Consequences_of_Modernity.pdf. **7. Morse C.** Theory of the Anti-Globalization Movement [Електронний ресурс] / C. Morse // New Formulation. – 2003 – No. 1. – V. 2. – Режим доступу <http://flag.blackened.net/nf/1antiglobalization.htm>. **8. Starr A.** Naming the Enemy: Anti-Corporate Movements Confront Globalization / A. Starr. – N.Y. : Zed Books, 2001. – 288 p. **9. World Social Forum India:** Charter of principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wsfindia.org/?q=node/3>. **10. Forum Social Mondial** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.forumsocialmundial.org.br>. **11. Care2** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.care2.com>. **12. Шевченко І. С.** Дискурс как мыслекоммуникативное образование / **І. С. Шевченко, Е. І. Морозова** // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 586. – С. 34 – 38. **13. Declaration** of the Social Movements Assembly [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fsm2013.org/en/node/12972>. **14. Care2** petition site [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thepetitionsite.com>. **15. Tell** the G20 to End Subsidies for Dirty Fossil [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.thepetitionsite.com/takeaction/476/437/515/%5D/>. **16. Smith S. E.** For Women Journalists, Just Being in the Office Can Be a Danger [Електронний ресурс] / S. E. Smith. – Режим доступу : <http://www.care2.com/causes/for-women-journalists-just-being-in-the-office-can-be-a-danger.html>. **17. Assembly** of Convergence for Action [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://fsm2011.org/en/declaration_social_movements_assembly. **18. Schmidt E.** Tell Google to stop going through your email to sell ads [Електронний ресурс] / E. Schmidt. – Режим доступу : <http://www.thepetitionsite.com/997/086/864/>. **19. Ask** the Yemeni Government to End Forced Child Marriage [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thepetitionsite.com/takeaction/475/945/953/>.

Недайнова І. В., Саманджія А. Г. Реалізація емотивної функції в англomовному антиглобалістському дискурсі (на матеріалах сайтів Всесвітнього соціального форуму (WSF) та соціальної мережі Care2)

У даній статті на аналізі матеріалів сайтів Всесвітнього соціального форуму (WSF) та соціальної мережі Care2 було виявлено, що однією з найважливіших характеристик англomовного антиглобалістського дискурсу є наявність емотивної функції у ньому. Наведені приклади демонструють, що ця функція репрезентована майже на всіх рівнях мовної системи. При цьому реалізація емотивної функції несе за собою вираження суб'єктивної оцінки мовця та персуалізації, виступає засобом ефективного емоційного впливу на адресата та розповсюдження ідей антиглобалізму.

Ключові слова: антиглобалізм, антиглобалістський дискурс, емотивна функція, персуазивна функція, біфункціональність.

Недайнова И. В., Саманджия А. Г. Реализация эмотивной функции в англоязычном антиглобалистском дискурсе (по материалам сайтов Всемирного Социального Форума (WSF) и социальной сети Care2)

В данной статье на анализе материалов сайтов Всемирного Социально форума (WSF) и социальной сети Care2 было выявлено, что одной из важных характеристик современного англоязычного антиглобалистского дискурса является наличие эмотивной функции в нём. Приведенные примеры демонстрируют, что эта функция репрезентована практически на всех уровнях языковой системы. При этом реализация эмотивной функции несет в себе выражение субъективной оценки говорящего и персуализации, выступает эффективным средством эмоционального влияния на адресата и распространения идей антиглобализма.

Ключевые слова: антиглобализм, антиглобалистский дискурс, эмотивная функция, персуазивная функция, бифункциональность.

Nedainova I. V., Samandzhiia A. G. Emotive Function Realisation in Anti-globalisation Discourse (the World Social Forum (WSF) and Social Network Care2 Websites Analysis)

Being a relatively new concept of today's world anti-globalisation is thought as a social movement that has its own distinctive peculiarities. Since its appearance on the global arena the anti-globalisation ideological sets and the way of organizing its struggle has mainly been the focus of political studies. As far as these days the negative results of globalisation are seen in many spheres of global life the number of globalisation opponents is growing and the anti-globalisation postulates are finding bigger social support.

In this article we pay attention to the linguistic facts realised in the anti-globalisation discourse that can help to understand the essence of this new reality.

The World Social Forum (WSF) and social network Care2 websites linguistic data analysed in this article show that one of the most important characteristics of modern anti-globalisation discourse is the existence of emotive language function in it. The given examples demonstrate that this function is represented on morphological, lexical and syntactical levels of the English language. Within this the realisation the emotive function contains the speaker's subjective expression and persuasion. It becomes an effective means of the addressee's emotive impression and spreading the anti-globalisation ideas.

Key words: the anti-globalisation movement, anti-globalisation discourse, emotive function, persuasive function, bifunctional language units.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.02.2014 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Левицький А. Е.

УДК 81-119(045)

Е. В. Ситникова

ЕДИНИЦЫ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТРАНСТВА ВНУТРЕННЕГО ЛЕКСИКОНА ЧЕЛОВЕКА

Согласно В. В. Красных, элементами „содержания” языкового сознания (внутреннего лексикона) являются ментефакты, то есть „те национально-культурные компоненты, которые входят в культурную компетенцию коммуникантов, формируются в процессе социализации личности и обуславливают национальную специфику ментально-лингвального комплекса представителей того или иного национально-лингво-культурного сообщества” [1, с. 154]. По признакам информативности и образности ученый выделяет три их типа: знания, концепты и представления.

„Знания – это некие „информационные”, „содержательные” единицы, совокупность которых представляет собой определенным образом структурированную и иерархизованную систему” [1, с. 159]. Знания могут быть как культурно-нейтральными, так и национально-культурно маркированными. Культурно значимые знания могут иметь коннотации, но, в отличие от представлений, эти единицы не несут заложенную в них систему оценок, которая могла бы накладываться на окружающий мир.

Концепт понимается как „самая общая, максимально абстрагированная, но конкретно репрезентируемая языковому сознанию, подвергшаяся когнитивной обработке идея „предмета” в совокупности всех валентных связей, отмеченных национально-культурной